

Lapissa hakataan edelleen luonnontilaisia metsiä

Martti Varmola ja Mikko Hyppönen (HS 5.4.) vetoavat metsätalouden puolesta ja metsien lisäsuojelua vastaan käyttäen perusteena sitä, ettei Suomessa enää ole luonnonmetsää. Äkkiseltään ajatellen argumentti vaikuttaa oudolta, sillä sen luulisi puhuvan ennemminkin suojelun tärkeyden kuin sen tarpeettomuuden puolesta. Kysymys luonnontilaisen metsän määritelmästä on kuitenkin monimutkaisempi eikä metsiä voida yleensä mustavalkoisesti luokitella luonnontilaisiin ja ei-luonnontilaisiin.

Kysymys luonnonmetsän määritelmästä nousi esiin myös kun tutkijat vetosivat kirjeessään maa- ja metsätalousministerille (www.tutkijakirje.org) vielä suojelemattomien luonnontilaisten tai niiden kaltaisten metsien puolesta. Kirjeen on nyt allekirjoittanut 251 tutkijaa eri puolilta Suomea. Vastaavanlainen tutkijavetoamus on tehty myös Kanadan luonnonmetsien puolesta (www.borealbirds.org/petition/). Suomalaisten tutkijoiden kirjeeseen liittyvässä tiedotteessaan Metsäntutkimuslaitos (Metla) esittää kirjeen perustuvan väärinymmärrykseen siitä, mikä on luonnontilaista metsää.

Yleisesti luonnontilaiseksi metsäksi voidaan määritellä metsä, jonka kehitykseen, rakenteeseen ja ekologiaan ihmisellä on ollut vain vähäinen vaikutus. Lisäksi tärkeää on se, mihin luonnonmetsän piirteisiin (esim. lahopuun määrä) ihmistoiminta on vaikuttanut. Tällainen käytännöllinen määritelmä on tarpeen, sillä ihminen on jollain tavalla – suoraan tai epäsuoraan – vaikuttanut kaikkiin metsäekosysteemeihin maapallolla. Jos ihmisvaikutuksen olemassaolo nähtäisiin esteenä metsien suojelulle, ei metsiä voitaisi suojella lainkaan.

Viimeaikaisessa keskustelussa esillä olleita laajoja luonnontilaisia tai sen kaltaisia suojelemattomia metsäerämaita ei ole koskaan päätehakattu, eikä suurimmalla osalla ole tehty edes pienimuotoisia harsintahakkuuta. Esimerkiksi Kittilän Pokka-Puljun metsäerämaan (15 500 ha) pinta-alasta valtaosalla ei ole vanhojakaan hakkuukantoja. Kauan sitten tai pitkän ajan kuluessa tapahtuneet pienimuotoiset harsintahakkuut eivät kuitenkaan vähennä metsän ekologista ja luonnonsuojelullista arvoa: ne eivät yleensä olennaisesti heikennä esimerkiksi lahopuusta riippuvaisen lajiston (4000–5000 lajia Suomessa) elinolosuhteita.

Varmola ja Hyppönen esittävät pohjoisen metsien luonnontilaisuuden esteeksi myös metsäpalojen puuttumisen. Tuoreet tutkimukset kuitenkin osoittavat, että metsäpalot ovat olleet pohjoisessa paljon harvinaisempia kuin tähän asti on uskottu. Pohjoisten mäntymetsien palokierto on ollut pikemminkin lähempänä 400 vuotta kuin alan kirjallisuudessa esitettyä 100 vuotta. Osa kuusivaltaisista kasvupaikoista on ilmeisesti säästynyt paloilta tuhansia vuosia. Tämä merkitsee sitä, että ennen ihmistoiminnan vaikutuksen aikaa vanhat metsät ovat olleet vallitsevia metsämaisemassa.

Metlan tiedotteessa 27.3.2007 esitetään, etteivät kirjeessä esitetyt laskelmat yli 140-vuotiaiden luonnontilaisuutta (lahopuun esiintymistä) indikoivia tuhoja sisältävien metsien vähenemisestä kerro luonnontilaisten metsien hakkuista. Mainittuja ikä- ja tuhokriteereitä on kuitenkin käytetty luonnontilaisuuden indikaattorina aiemminkin esim. metsien suojelutilannetta arvioitaessa (Metsien ja soiden suojelutilanne metsä- ja suokasvillisuusvyöhykkeittäin valtakunnan metsien 8. inventoinnin perusteella, Suomen ympäristö 395). Tuhokriteerit liittyvät lahopuustoon metsikkötasolla, ja siten tuhojen määrä indikoi metsän luonnontilaisuutta ehkä jopa paremmin kuin pieniltä koealoilta mitattu lahopuuston määrä. Ikä- ja tuhokriteerit täyttävissä metsissä on lahopuuta runsaasti, tyypillisesti noin 30 m³/ha, mikä on selvästi enemmän kuin lappilaisissa talousmetsissä keskimäärin. Lahopuutilavuudet voidaan haluttaessa todentaa Metlan keräämistä valtakunnan metsien inventointi -aineistoista.

Samassa tiedotteessa Metla esittää myös voimakkaan tuen harjoitetulle metsäpolitiikalle ja vakuuttaa Lapin metsien käytön olevan kestävä. On ongelmallista, että verovaroin rahoitettu Metla näyttää esiintyvän julkisuudessa enemmänkin harjoitetun metsäpolitiikan ja metsätalouden edunvalvojana kuin riippumattomana eri näkökulmat tasapainoisesti huomioon ottavana

tutkimuslaitoksena, joka pyrkii löytämään yhteiskuntaa kokonaisuutena parhaiten hyödyttäviä ratkaisuja metsien käyttöön liittyviin kysymyksiin.

Tutkijoiden vetoamus ei perustu väärinkäsitykseen. On tunnustettava, että Lapissa on yhä luonnontilaisia ja sen kaltaisia metsiä. On myös tärkeää, ettei keskustelussa metsien suojelusta juututa kysymykseen luonnonmetsän määritelmästä. Olennaista on miettiä pitkällä tähtäimellä, kuinka saavutamme hyvän tasapainon metsän eri käyttömuotojen välillä. Lapissa niiden yhteensovittamisen liikkumavara tiivistyy Metsähallituksen tulostavoitteeseen, jonka määräytyminen tulisi saada läpinäkyväksi sekä laajaan yhteiskunnalliseen keskusteluun ja demokraattiseen prosessiin perustuvaksi.

Timo Kuuluvainen
Metsäekologian dosentti

Ilkka Hanski
Akatemiprofessori

Heikki Kotiranta
Sienitieteen dosentti